

Lloret de Dalt: la història i els secrets de la primera urbanització de Lloret

Lluís Cruz i Berasategui

Periodista i president de l'Associació de Veïnes i Veïns de Lloret de Dalt

Des de qualsevol punt del nucli urbà de Lloret de Mar se la veu, observant-nos des dels seus 272 metres d'alçària¹. És la Roca Grossa, una muntanya que ja havien poblat els ibers² durant unes dècades del segle III aC i que, un parell de mil·lennis després, encara explica globalment perquè Lloret és com és.

Hem agafat l'autobús urbà de la línia L4 a l'estació d'autobusos, que puja fins els veïnats d'aquesta muntanya, i ho fem amb la idea d'entendre aquest 'Lloret global' a partir de singularitats molt particulars. Baixem a la parada anomenada "Lloret de Dalt", ubicada a la plaça que, tot cobrint la riera de Pegueres, esdevé l'accés a Lloret de Dalt. El veïnat on comença la darrera transformació del municipi.

Mirant Roca Grossa amunt, veiem en primer terme, a la dreta de l'avinguda de Lloret de Dalt, un tòtem de fusta d'uns cinc metres d'alçària que té serigrafat, amb unes lletres verticals de color blanc, el topònim Lloret de Dalt. La columna de fusta està coronada per un escut de ferro que simbolitza un veler navegant i, del màstil de l'embarcació, surten quatre rajos de llum que sostenen les lletres "U", "LL" i "D": Urbanització Lloret de Dalt.

Ens trobem al punt exacte on va començar a construir-se la primera urbanització de cases unifamiliars allunyada del nucli urbà de Lloret de Mar. I sabem, pel què hem sentit dir moltes vegades, que això va passar en la dècada de 1950, a partir de la qual la fesomia agrària i forestal del municipi va canviar per sempre més.

Ho comprovarem al Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar (SAMLM), on també hi descobrirem moltes altres coses singulars. Una d'elles és que el Pla Parcial d'Ordenació i el Projecte d'Urbanització de Lloret de Dalt³ es va aprovar, amb caràcter definitiu, el 25 de setembre de 1962, una mica més enllà dels anys 50 que coneixíem; però allò que dèiem de les coses singulars: trobem diverses evidències que indiquen que les màquines ja havien començat a moure terres per urbanitzar la zona com a mínim set anys abans.

Descobrim que els primers carrers es van començar a obrir el 1955⁴ i que l'Ajuntament de Lloret de Mar va tenir a

El tòtem de fusta que dona la benvinguda a la urbanització al començament de l'avinguda de Lloret de Dalt.

Procedència: AVV Lloret de Dalt. Data: 2020.

sobre de la taula els dos primers expedients sobre llicències d'obres i construccions el desembre de 1956⁵ a nom de dos germans: Dolors i Antonio Parera i Vilar. Recordem-los.

Aquells expedients eren el pas previ per autoritzar la construcció de les dues primeres cases de la primera urbanització del municipi que, segons els plànols que adjuntaven, ubiqüem a l'actual carrer de la Serra del Berguedà.

I una dada que, pel cas, tampoc no és casual: l'any en què es van iniciar aquests dos expedients va ser el 1956. Doncs

1 Mapa topogràfic de Catalunya escala 1:25.000. Turó de Rossell 366-2-6 [Mapa]. Institut Cartogràfic de Catalunya. Barcelona. 1993.

2 Puig de Castellet (Lloret de Mar) dins el web Ruta dels Ibers, del Museu d'Arqueologia de Catalunya (<http://www.rutadelsibers.cat/Jaciments/El-Puig-de-Castellet-Lloret-de-Mar>). Consulta: 06-04-2021.

3 Boletín Oficial de la Provincia de Gerona (25-01-1962), dins SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. UA 24 Lloret de Dalt. Pla Parcial d'Ordenació i Projecte d'Urbanització de Lloret de Dalt. 1962. CID: 100.002.2278.310_106.003.003.

4 Instància de Josep Solanellas i Mas dirigida a la Comissió Provincial d'Urbanisme (09-12-1961) dins SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. UA 24 Lloret de Dalt. Pla Parcial d'Ordenació i Projecte d'Urbanització de Lloret de Dalt. 1962. CID: 100.002.2278.310_106.003.003.

5 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Expedient d'obres 104/1957 d'un xalet Melitrons, a nom de Dolors Parera Vilar. 1957. CID: 100.002.2436.320_070.495.104. SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Expedient d'obres 103/1957 d'un xalet Melitrons, a nom d'Antonio Parera Vilar. CID: 100.002.2436.320_070.016.103.

bé, el 12 de maig d'aquell 1956 l'Estat va aprovar la Llei sobre el Règim del Sòl i Ordenació Urbana⁶, que pretenia unificar, ordenar i regular, en una sola norma amb rang de llei, tot allò relacionat amb l'urbanisme.

Consultant aquests dos expedients d'obres, però, trobem l'indici d'una de les grans singularitats que amaga Lloret de Dalt: un topònim sorprenent. En aquests dos expedients els germans Parera i Vilar demanaven construir en una zona que l'Ajuntament de Lloret de Mar anomenava "Paratge Melitrons". Memoritzem-lo.

El "Paratge Melitrons" era una àrea de 10,49 hectàrees de superfície, que feia pocs anys que era propietat de Josep Solanellas i Mas, un empresari berguedà afincat a Barcelona que acabava d'arribar a Lloret de Mar.

La puixança d'un taller de greixatge

Ens hem de traslladar a Vilada, un petit municipi del Berguedà per a ubicar l'origen de la família Solanellas. Allà hi conserva l'antiga casa pairal i a Sant Jaume de Frontanyà encara ara hi té algunes hectàrees de terreny forestal. Aquests lligams berguedans expliquen perquè en el nomenclàtor de Lloret de Dalt hi llegim topònims d'aquesta comarca: carrer de Berga, carrer de la Serra del Berguedà i carrer de Frontanyà.

La relació dels Solanellas amb Lloret de Dalt, però, no es va originar al Berguedà, sinó que es va gestar a Barcelona.

El 1928 Josep Solanellas i Mas va deixar Vilada per cursar estudis superiors a Barcelona i, ràpidament, va començar a treballar en el sector de l'automoció: al concessionari de vehicles Cobo, a l'avinguda de la Diagonal.

Tres anys després, el 1931, Josep Solanellas i Mas va llogar un local a la cantonada de l'avinguda de la Diagonal i dels carrers de Girona i de Provença, al barri de la Dreta de l'Eixample. Hi va obrir un taller de greixatge, amb un elevador de vehicles i un sortidor de benzina: l'embrió de *Diagonal Auto Service*.

Havia començat una dècada en què el parc mòbil de vehicles particulars va començar a créixer. El 1933 aquell taller de greixatge va quedar petit i el negoci es va traslladar no gaire lluny, només uns metres enllà, per reubicar-se a l'altre costat del carrer de Girona dins de la mateixa cruïlla amb la Diagonal.

Diagonal Auto Service va viure uns anys intensos a remolc d'un negoci pròsper que, amb l'esclat de la Guerra Civil espanyola (1936-1939), va ser col·lectivitzat.

El 8 d'abril de 1939, una setmana després de la fi de la guerra, Josep Solanellas i Mas va refundar *Diagonal Auto Service* en *Garages y Estaciones de Servicio Sociedad*

Josep Solanellas i Mas l'any 1931 envoltat dels treballadors de la benzinera original, a l'avinguda Diagonal, 404, de Barcelona.
Procedència: GUSTÀ, Àngel; BALASCH, Ramon; ROMANÍ, Daniel. *Història de les Estacions de Servei de Catalunya*.
Clipmèdia Edicions. Barcelona. 2007.

⁶ Jefatura del Estado. Ley de 12 de Mayo de 1956 sobre el régimen del suelo y ordenación urbana dins Boletín Oficial del Estado. Núm. 135. 14-05-1956. P. 3.106-3.134 (<https://www.boe.es/datos/pdfs/BOE/1956/135/A03106-03134.pdf>). Consulta: 06-04-2021.

Anònima, coneguda amb l'acrònim GEDSSA, amb un capital inicial de 650.000 pessetes⁷.

Tot i que en la dècada de 1970 GEDSSA va obrir una altra benzinera⁸ a Barcelona, al barri del Camp d'en Grassot i Gràcia Nova, la matriu empresarial va ser sempre la benzinera de la Dreta de l'Eixample, fins a la fi de l'activitat⁹ el juliol de 2019.

Però tornem altra vegada a la dècada de 1930. Josep Solanellas i Mas va viure durant una dècada i mitja, aproximadament, en un pis contigu al taller original, i un cop casat, va néixer el seu fill, Ramon Solanellas i Solanellas, el 16 d'abril de 1940.

81 anys després, Ramon Solanellas i Solanellas ens explica que, entre les dècades de 1940 i de 1950, la família es va traslladar d'aquell pis cap a la casa familiar d'un dels seus oncles, metge de professió, ubicada al carrer d'Hurtado número 11, al barri del Putxet. Era una torre aïllada, amb jardí i amb una petita quadra per a cavalls que, a finals d'aquella dècada, seria reformada. Anotem-ho.

L'automoció anava a l'alça, i els sectors auxiliars també. Era el cas de la benzinera GEDSSA, on cada dia hi repostaven més conductors. Ramon Solanellas recorda que un d'ells era Fèlix Jofré i Arqués¹⁰, advocat laboralista i, els primers anys de la postguerra, delegat provincial de la Central Nacional-Sindicalista (CNS). Fèlix Jofré residia molt a prop de la benzinera, a la mateixa avinguda de la Diagonal —anomenada durant el franquisme *Avenida del Generalísimo*— però també tenia una relació estreta amb Lloret de Mar i, més concretament, amb Cala Canyelles.

Aquella relació d'empresari i client, explica Ramon Solanellas, es va enfortir durant la dècada de 1940 i, estrenada la de 1950, Josep Solanellas i Mas va arribar a Lloret de Mar de la mà de Fèlix Jofré i Arqués amb la idea d'emprendre algun negoci immobiliari plegats.

Fèlix Jofré i Arqués ja havia tancat amb anterioritat alguna operació immobiliària a Cala Canyelles, i ell va posar Josep Solanellas i Mas en contacte amb el lloretenc Nicolau Cabañas i Llovet¹¹, besnebot del conegut indià Nicolau Font i Maig (1830-1908).

Josep Solanellas i Mas i Fèlix Jofré i Arqués es van associar per comprar-li a Nicolau Cabañas i Llovet la porció de terreny menys treballada d'una de les seves finques agrícoles: la "Vinya Rosa"¹². L'objectiu era reparcel·lar-la i vendre les noves divisions per a que, qui en comprés, s'hi construís una casa unifamiliar.

Els primers en comprar parcel·les van ser persones de l'entorn de Jofré, primer, i de Solanellas, després. Recordeu els germans Dolors i Antonio Parera i Vilar? Ells van ser

els primers en sol·licitar llicències d'obra a l'anomenat "Paratge Melitrons" el 1956.

Doncs bé, al SAMLM confirmem que ambdós tenien un parentiu estret amb Fèlix Jofré i Arqués: eren l'esposa i el cunyat, respectivament. De fet, segons ens recorda Ramon Solanellas i Solanellas, Fèlix Jofré i Arqués residia a l'avinguda de la Diagonal, molt a prop de la benzinera GEDSSA, tal com consta en l'expedient sobre llicència d'obres i construccions tramitat per Dolors Parera i Vilar¹³ el desembre de 1956.

L'activitat urbanitzadora en aquesta peça de la "Vinya Rosa" necessitava, per tant, d'obrir-hi carrers, d'asfaltar-los, de construir-hi voreres i d'instal·lar-hi enllumenat públic i, a la vegada, d'equipar les noves parcel·les amb escomeses de llum i d'aigua cadascuna. Un procés que, segons hem descobert al SAMLM, es va iniciar el 1955.

Paral·lelament, Josep Solanellas i Mas va aprofitar, també, per edificar-hi una torre per a l'estiueig familiar. El projecte de xalet d'estiueig, que incorporava piscina i pista de tennis, va començar a agafar forma el 1958 a la parcel·la més gran del centre de la nova urbanització.

Si bé hem explicat que aquest nou sector es va anomenar el 1956 "Paratge Melitrons" —memoritzem bé aquest topònim— Josep Solanellas i Mas va optar per batejar-lo amb un altre nom que esdevindria l'oficial: Lloret de Dalt.

El carrer de Miquel Martí i Pol, en primer terme, i l'avinguda de Nicolau Cabañas, on hi circula el bus de la línia L4, al fons.

Procedència: AVV Lloret de Dalt.

Data: 2021.

⁷ Segons el testimoni oral de Ramon Solanellas i Solanellas, fill de Josep Solanellas i Mas.

⁸ GUSTÀ, Àngel; BALASCH, Ramon; ROMANÍ, Daniel. *Història de les Estacions de Servei de Catalunya*. Clipmèdia Edicions. Barcelona. 2007.

⁹ *Tanca la històrica benzinera GEDSSA, a la cantonada de la Diagonal amb Girona*. Betevé. Redacció 30-07-2019 (<https://beteve.cat/economia/tanca-benzinera-gedssa-diagonal-girona/>). Consulta: 07-04-2021.

¹⁰ *Los Sitios de Gerona*. Girona. 05-02-1943. P. 2. Consultat a l'Arxiu Municipal de Girona (AMGi).

¹¹ *Cabañas i Font*, Pius dins el web *Els diputats de la Mancomunitat de Catalunya* (<http://diputatsmancomunitat.cat/mancomunitat/content/caba%C3%B1as-i-font-pius>). Consulta: 07-04-2021.

¹² Desconec els diners amb què es va formalitzar la compravenda de la finca, a dia d'avui no he pogut documentar-ho.

¹³ SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Expedient d'obres 104/1957 d'un xalet Melitrons... Op. cit.

Consultem al SAMLM, almenys, la primera vintena d'expedients d'obres i de construccions tramitats per l'Ajuntament de Lloret de Mar en aquesta zona entre 1956 i 1962 i confirmem aquesta evolució toponomàstica: de Melitrons a Lloret de Dalt.

Descobrim que, entre 1955 i 1958, als permisos d'obra s'anomenava la zona "Paratge Melitrons", entre 1958 i mitjans de 1959 "Paratge Lloret de Dalt" i des de finals de 1959 en endavant "Urbanització Lloret de Dalt".

L'ús del nou topònim "Lloret de Dalt" es va originar a partir d'una fórmula ben senzilla: l'alçària d'aquest sector respecte de la resta del nucli urbà de Lloret de Mar.

Aquest topònim va agafar embranzida el 1958, any en què a l'entrada principal de Lloret de Dalt s'hi va instal·lar un element que indicava l'inici de la nova urbanització i que, sobretot, havia de ser el reclam per publicitar la venda de les parcel·les. El disseny d'aquell reclam es va inspirar, segurament, en els de les benzineres: quelcom vertical amb uns metres d'alçària generosos i coronat per un logotip.

Però, recordeu que hem suggerit que calia recordar la reforma de la casa familiar del barri del Putxet a finals de la dècada de 1950? Doncs bé, el reclam publicitari que es va instal·lar a l'entrada de Lloret de Dalt procedia d'aquella casa: és el tòtem de fusta que s'alça a l'avinguda de Lloret de Dalt i que, 63 anys després, segueix dempeus allà mateix.

Segons recorda Ramon Solanellas i Solanellas, el tòtem es va fer a partir del tronc d'un arbre. El d'un eucaliptus que, fins l'any 1958, presidia el pati de la casa familiar del carrer d'Hurtado número 11, on s'hi havien traslladat a viure els Solanellas. Ramon Solanellas explica que, durant les obres de reforma al pati, van haver de tallar aquell eucaliptus, alt, voluminós i amb unes arrels generoses. Com que era una mena d'icona familiar van conservar-ne el tronc, el van traslladar de Barcelona cap a Lloret de Mar i el van instal·lar a l'entrada principal de Lloret de Dalt. I van triar el lloc més visible des de la carretera d'Hostalric a Tossa de Mar —avui GI-682—, que llavors tenia com a traçat el vial actual que voreja la plaça d'accés a Lloret de Dalt.

La primera urbanització del municipi ja tenia nom oficial i, amb reclam publicitari inclòs, el ritme de venda i edificació de parcel·les es va accelerar. Ho va fer a rebuf del context econòmic de l'Espanya franquista que tot just abandonava la postguerra i l'autarquia (1939-1959) per abraçar-se al desenvolupisme econòmic o "miracle espanyol" (1960-1975). Una segona etapa que, en el cas de Lloret, va suposar una transformació urbanística entregada a l'eclosió del turisme de masses i residencial: es van urbanitzar les vinyes primer, i els boscos després.

I aquest procés va començar amb Lloret de Dalt, a partir de "la Vinya Rosa": la primera vinya del municipi en deixar de ser-ho.

Ceps a les ombres de la revolució liberal i d'Amèrica

Hem pujat a peu, avinguda de Lloret de Dalt amunt, fins a l'indret amb l'orografia més planera d'aquesta zona, a la falda de la muntanya de la Roca Grossa. Som a l'avinguda de Nicolau Cabañas, al veïnat de Vinya Rosa. Dos noms que indiquen que estem trepitjant una història que, insistim, té més singularitats.

Som a un punt relativament central de l'antiga finca de "la Vinya Rosa". Era una peça de terra agrícola, fèrtil i regada amb l'aigua del Torrent d'en Barba¹⁴ i de la riera de Pegueres¹⁵. S'hi treballaven vinyes i hortes i s'hi collia, principalment, raïm i patates. I com totes les vinyes de l'època que envoltaven el nucli urbà de Lloret de Mar, la Vinya Rosa formava part d'aquell paisatge agrari: terres esglaonades conreades per pagesos i terrassans.

L'origen de la Vinya Rosa podríem ubicar-lo en el context social i econòmic espanyol del segle XIX: la revolució liberal i, més concretament, els processos de desamortització. Aquell procés va consistir, a grans trets, en l'intent de crear una classe mitjana de pagesos i camperols d'una banda, i en el d'enfortir la hisenda pública amb la recaptació de nous ingressos i impostos de l'altra. Per fer-ho, l'Estat va impulsar expropiacions de terres i béns, principalment de l'Església, però també de terres comunals o sense treballar, per subhastar-les després als millors postors.

És així com podríem entendre que, ben entrada la segona meitat del segle XIX, el terreny que ocupava la Vinya Rosa estigués en mans particulars: concretament en les de Dolors Font i Maig —germana de l'indià Nicolau Font i Maig— filla de Nicolau Font i Brugada i de Rosa Maig i Vilallonga. També interpretem que l'origen del nom d'aquesta vinya feia honor a la seva mare, Rosa Maig.

Dolors Font i Maig ja era vídua de Romà Sala quan va caure malalta el 1872 i, en no tenir descendència, va llegar tots els seus béns¹⁶ en la seva mare, Rosa Maig i Vilallonga —ja era vídua de Nicolau Font i Brugada.

Però mentre la malaltia de Dolors Font i Maig seguia el seu curs, va morir primer la seva mare i hereva, Rosa Maig i Vilallonga, l'11 de gener de 1874. Així que, en previsió, Dolors Font i Maig va substituir la seva mare pel seu germà, Nicolau Font i Maig, com a hereu universal dels seus béns¹⁷.

Nicolau Font i Maig va fer constar, el 28 de setembre de 1876, en un inventari notarial de béns: "*Que su hermana Dª Dolores Font y Maig, viuda de Roman Sala de esta misma vecindad [es refereix a Lloret de Mar], otorgó su último testamento ante el suscrito notario a los siete de mayo de mil ochocientos setenta y dos en la cual instituyó por heredera universal de todos sus bienes a su madre Rosa Maig, viuda de Font, y después de muerte ésta la sustituyó*

14 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Pla de parcel·lació de la urbanització Piera, Torrent d'en Barba, avinguda Magnòlia. 1966. CID: 100.002.2278.310_030.009.004.

15 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Projecte de millores i cobriment de l'accés a la urbanització Lloret de Dalt. 2000 - 2004. CID: 100.002.2388.730_107.027.001.

16 Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners (AHCSCF). Testament nuncupatiu (07-05-1872). Notari José Antonio Rodés Vaquer.

17 Arxiu Històric Comarcal de Santa Coloma de Farners (AHCSCF). Inventari de béns (28-09-1876). Notari José Antonio Rodés Vaquer.

al dicho otorgante D. Nicolás Font y Maig a todas sus libres voluntades. Ha dicho también que la nombrada Rosa Maig de Font premurió a su hija la testadora [...] cuya muerte tuvo lugar el día once de enero de mil ochocientos setenta y cuatro por cuyo motivo se ha practicado a favor del precitado D. Nicolás Font y Maig la sustitución puesta a su favor en el calendado testamento, quedando en consecuencia heredero universal de los bienes de su citada hermana Dª Dolores Font y Maig, que falleció en esta villa a veinte y seis de julio de este año mil ochocientos setenta y seis [...].”

Dos mesos després del traspàs de Dolores Font i Maig el seu germà Nicolau va iniciar els tràmits per heretar els béns que li va llegar la seva germana: una casa de planta baixa amb un pis superior i un hort al pati posterior situada al carrer Major —actual carrer de la Vila¹⁸— i un solar edificable al carrer de la Unió.

Però anem al que ens interessa: la Vinya Rosa. Una finca descrita a l’inventari de béns com *“Una pieza de tierra de cabida doce vesanas¹⁹ [equival a 2,625 hectàrees del sistema mètric decimal] equivalentes a dos hectàreas, sesenta y una áreas, cuatrocientas noventa y una milésimas, a saber, una hectárea, nueve áreas, trescientas setenta y una milésimas plantadas de cepas, y las restantes una hectárea, cincuenta y tres áreas, ciento veinte milésimas de bosque con pinos y alcornoques, situada en el término de la presente villa de Lloret de Mar, nombrada Viña Rosa.”*

Per a ubicar aquesta finca al mapa actual de Lloret de Mar ens servirem dels límits del terreny descrits en l’inventari: a est, sud i oest anomena, exclusivament, els propietaris de les finques colindants, que se’ns fa difícil d’identificar i de situar, però ens crida l’atenció la llinda que fa de la Vinya Rosa a la banda del nord: *“mediante en toda la parte del norte el camino antiguo que dirige a la villa de Tossa.”*

Aquesta ressenya ens permet ubicar la Vinya Rosa de 1876 just on som ara i des d’on observem el territori 145 anys després: per sota de l’actual carrer de Miquel Martí i Pol, a la urbanització Puig d’en Pla, i del tram superior de l’avinguda de Nicolau Cabañas, al veïnat de Vinya Rosa. Arribem a aquesta conclusió gràcies a un plànol municipal de 1971 inclòs en el projecte de construcció d’un ramal²⁰ per connectar Roca Grossa, Vinya Rosa i Lloret de Dalt amb la xarxa d’aigua pública. El plànol on s’hi projectava el ramal dibuixava i anomenava el traçat del camí antic de Tossa en aquesta indret. I el dibuixava on, anys després, es van construir sobre aquest traçat els dos únics carrers de la

urbanització Puig d’en Pla: el de Miquel Martí i Pol i el de Caterina Albert.

Ara bé, mirant-nos aquest indret i projectant-ne l’extensió, se’ns genera un dubte: si Lloret de Dalt —anomenat inicialment “Paratge Melitrons”— té una extensió de 10,49 hectàrees²¹ i la finca de la Vinya Rosa, a data de 1876, tenia una extensió de 2,625 hectàrees; com és que Lloret de Dalt és més gran que la Vinya Rosa, si Lloret de Dalt va ser una segregació de la Vinya Rosa?

La resposta, amb documentació precisa dels Registres de la Propietat, no la tenim, però sí que la podem deduir: la finca matriu, que suposem que és la descrita en l’inventari de béns de 1876, va créixer. Més encara si ho comprovem d’una investigació de Montse Xirgu i Encesa, feta pública en una ponència emmarcada en la “Jornada Onomàstica” del 16 d’octubre de 2010²² en què, entre d’altres, va elaborar un plànol²³ i un llistat de les masies de Lloret de Mar²⁴ de mitjans del segle XX. Una investigació basada en un treball previ de l’historiador Elvis Mallorquí —publicat el 2001 al número 13 de Quaderns de la Selva— i també en els testimonis que Montse Xirgu va recollir de Juanita Lloberas i de les memòries de Joan Valls, datades de 1993.

L’extensió de la Vinya Rosa a mitjans del s.XX comprèn, segons aquesta investigació, el territori que avui formen els actuals veïnats de Lloret de Dalt, Sepulcre Romà, Vinya Rosa, Puig d’en Pla, Normax i parts molt generoses de Turó de Lloret i de Roca Grossa.

Suposem que l’expansió i el creixement de la Vinya Rosa es va produir a partir del moment en què Nicolau Font i Maig la va rebre en herència el 1876 —de la seva germana Dolores—, a qui oficialment se’l descrivia notarialment com a *“soltero hacendado, de edad cuarenta y cinco años, vecino de dicha villa”*. Ja feia un temps que havia tornat de Jaruco (Cuba) a Lloret, on havia fet més gran la seva fortuna.

Aquesta finca va anar canviant de mans, vinculada amb la família Font, primer, i Cabañas, després. Nicolau Font i Maig no va tenir descendència i va nomenar hereu universal²⁵ dels béns al seu nebot, Agustí Cabañas i Font. Ell tampoc no va tenir fills, i va fer el mateix en favor d’un altre nebot, Nicolau Cabañas i Llovet.

Ho recollim d’un text manuscrit el 7 de maig de 1942²⁶ al revers d’una butlleta —no la perdem de vista— en què s’hi reproduceix una part del testament d’Agustí Cabañas i Font,

18 LLAVERO i GURREA, Josep Vicenç. *Els noms dels carrers al segle XIX* dins *Sesmond*, núm. 17. Ajuntament de Lloret de Mar. Lloret de Mar. 2018.

19 *Mides Agronòmiques Catalanes*. Girona. Dins el web del Col·legi Oficial d’Arquitectes de Catalunya (<http://www.coac.net/COAC/agrupacions/PeritsForenses/docs/Dades%20interes%20per%20Perits/MIDES-AGRON.htm>). Consulta: 08-04-2021.

20 SAMLML – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Projecte de ramal 7-2 d’abastament d’aigua potable anul·lat i substituït per un altre: Roca Grossa, Vinya Rosa i Lloret de Dalt. 1971. CID: 100.002.2378.730_064.263.001.

21 Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat de Catalunya.

22 XIRGU i ENCESA, Montserrat. *Masies en el Lloret rural. Toponímia*. Ponència presentada a la Jornada Onomàstica Lloret de 16-10-2010. CID: 699.050.100_052.087.004. També disponible a <https://www.lloret.cat/seccions/arxiu-municipal/fitxers/pdf-toponimia/ponencia-masies-de-lloret.pdf>.

23 XIRGU i ENCESA, Montserrat. *Plànol de situació de les masies de Lloret*, dins el web del SAMLML (<https://www.lloret.cat/seccions/arxiu-municipal/fitxers/pdf-toponimia/planol-masies.pdf>). Consulta: 02-04-2021.

24 XIRGU i ENCESA, Montserrat. *Llistat de masies de Lloret de Mar*, dins el web del SAMLML (<https://www.lloret.cat/seccions/arxiu-municipal/fitxers/pdf-toponimia/llistat-de-masies-de-lloret.pdf>). Consulta: 02-04-2021.

25 CABAÑAS i FONT, Pius dins el web *Els diputats... Op. cit.*

26 SAMLML – Fons José Luis Bordallo i Maria Carme Ciuró. Convocatòria de la societat d’aigües Mina Melitrons al soci Josep Baxibern o Baixibern. 1941. CID: 699.019.100_086.347.006.

datat el 22 de març de 1916, que diu en el punt número 23:

“Terminado el usufructo legado a mi esposa, nombro e instituyo heredero mío universal a mi primo [Pius Cabañas i Font] y ahijado Nicolás Cabañas Llovet, el cual no podrá disponer libremente de los bienes de mi heredados [encara era menor d’edat], sino que a su fallecimiento [Pius Cabañas i Font] harán tránsito los mismos a sus hijos y descendientes.”

Recordem que Nicolau Cabañas i Llovet és qui, entrada la dècada de 1950, va segregar i va vendre una porció de la finca a Josep Solanellas i Mas i a Fèlix Jofré i Arqués.

Tornem a l’avinguda de Lloret de Dalt i baixem a peu fins on s’alça el tòtem de fusta que es conserva a l’entrada principal del veïnat. Ja hem descobert història i singularitats, però encara ens espera el millor: un secret enterrat en el subsòl.

La Mina Melitrons, un patrimoni amagat

Al costat del tòtem de fusta que encara es conserva a l’avinguda de Lloret de Dalt hi ha una zona verda. Hi accedim. Allà hi observem el penúltim tram descobert de la riera de Pegueres i, amb protagonisme, ens criden l’atenció un pou amb la vora de maó vist i una caseta d’uns cinc metres quadrats amb una teulada a dues aigües.

Recordeu que havíem demanat de memoritzar el topònim “Paratge Melitrons”, d’ús previ al topònim “Lloret de Dalt”? Doncs desvetllem el secret: ens trobem a la mina Melitrons.

La caseta i el pou són alguns dels elements que, encara conservats, van formar part d’aquesta mina d’aigua. Però, com sabem que és la mina Melitrons? La resposta, altra vegada, la trobem al SAMLM.

D’entrada, perquè ja hem descobert que les primeres llicències d’obra tramitades el 1956 a Lloret de Dalt anomenaven el sector com a “Paratge Melitrons”. I cercant aquest topònim, ens trobem amb aquella butlleta on, al revers, s’hi transcrivien una part del testament d’Agustí Cabañas i Font que, havíem dit, no podíem perdre de vista: si li donem la volta i n’observem l’anvers ens trobem amb una crida als socis de la *Sociedad de Aguas Mina Melitrons*²⁷ a una reunió general convocada pel 31 d’agost de 1941.

L’enllaç del topònim “Paratge Melitrons” emprat en les primeres llicències d’obra a Lloret de Dalt i la convocatòria dels socis de la *Sociedad de Aguas Mina Melitrons* ens permet ubicar aquesta mina d’aigua a Lloret de Dalt. Però, tant com per ubicar amb precisió la mina a la zona verda on hi ha el pou i la caseta? Sí. La resposta és, novament, al SAMLM.

Troblem una sol·licitud dirigida a l’Ajuntament de Lloret de Mar²⁸ a càrrec del propietari del Residencial Park, Juan Prado Romá, del 30 de novembre de 1962. Hi demanava una escomesa d’aigua per abastir el seu negoci —un complex turístic format per càmping, motel i hostel— que estava ubicat a l’entrada de Lloret de Dalt, en un terreny on ara s’aixeca l’edifici Solmar, a l’avinguda de la Vila de Tossa, número 91. Juan Prado Romá explicava

El pou, en primer terme, i la caseta de recepció i repartiment d’aigües de la Mina Melitrons, a la dreta.

Procedència: AVV Lloret de Dalt. Data: 2020.

²⁷ Ídem.

²⁸ SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Sol·licitud de Juan Prado Romá abastament d’aigua per al seu negoci d’hostaleria. Ja que el Sr. Solanellas propietari de la Urbanització Lloret de Dalt, ha tancat el repartiment de la Mina Melitón. 1962. CID: 100.002.2378.720_039.057.045.

en aquella sol·licitud que tenia dificultats per garantir el subministrament d'aigua al Residencial Park i argumentava:

“Que Don José Solanellas, propietario de la Urbanización Lloret de Dalt, ha colocado candados en la casita de recepción y reparto de las aguas de la mina “Melitón” [suposem que és una deformació en la pronúncia i l'escriptura de “Melitrons”] erigiéndose como dueño de dichas aguas.”

Aquest argument, per tant, ubica la mina Melitrons a la zona verda. I el fet d'esmentar la caseta de recepció i repartiment d'aigües també ens permet identificar-la com la caseta que es conserva en aquest indret: un espai que és a escassos 100 metres de la parcel·la on hi havia el Residencial Park.

La *Sociedad de Aguas Mina Melitrons* va iniciar l'activitat, almenys, el 1930²⁹. Si ens fixem en la data en què es va repartir la papereta per informar de la convocatòria a la reunió general de socis, el 24 d'agost de 1941, observem com en la impressió original de la butlleta ja s'hi preveia que hagués estat complimentada en la dècada anterior.

La societat va desaparèixer el 1963, quan l'Ajuntament de Lloret de Mar va signar un conveni³⁰ amb els propietaris —també anomenats socis— de cadascuna de les mines d'aigua existents al municipi per cedir-ne la gestió al consistori.

Fins a aquell moment, la *Sociedad de Aguas Mina Melitrons* tenia 91 propietaris al conjunt del nucli urbà de Lloret de Mar, que s'abastien de l'aigua de la mina per a usos domèstics principalment, però també per a usos agrícoles.

Segons aquell conveni, l'Ajuntament s'assegurava “la cesión realizada por los propietarios de agua de Mina, con carácter gratuito a favor del Ayuntamiento, de todos cuantos derechos les corresponden por razón de las aguas de minas, incluidos sus derechos o participaciones en las

Butlleta de convocatòria a una reunió general dels socis de la *Sociedad de Aguas Mina Melitrons*. **Procedència:** SAMLM – Fons José Luis Bordallo i Maria Carme Ciuró. **Data:** 1941. CID: 699.019.100_086.347.006.

Minas, conducciones, tuberías, servidumbres, repartidores, locales, etc. o en cualquier finca relativa a las expresadas aguas”. Com a contraprestació “el Ayuntamiento se obliga a suministrar gratuitamente, siempre que causas imprevistas o de fuerza mayor no lo impidan, durante un período de veinte años, contando desde el día 1º de Enero de 1963 al 31 de diciembre de 1982 [el mateix cabal d'aigua previ al conveni].” I afegeix que “transcurrido el mencionado período de veinte años quedará cancelado automáticamente el suministro gratuito y todos los beneficiarios habrán de sujetarse a las normas generales que el Servicio Municipal de Aguas tenga establecido para el suministro de todos los usuarios.”

No va caldre esperar 20 anys per revisar aquell conveni ja que, poc després, va quedar en paper mullat. El Lloret turístic de la dècada de 1960 necessitava més aigua i, en paral·lel a aquell conveni, l'Ajuntament ja estava projectant un nou sistema d'abastiment a partir de pous de captació d'aigua a la conca de la Tordera: el sistema actual.

Mirant-nos *in situ* el que queda de la mina Melitrons comprenem què va passar: va quedar en desús primer, i abandonada després. Amb tot, allà hi va sobreviure un brollador per on hi rajava aigua, a mode de font, que molts veïns del municipi aprofitàvem per omplir garrafes d'aigua per a l'ús domèstic. Aquella aventura d'anar a buscar aigua a la font va acabar, definitivament, a principis de la dècada de 1990 quan l'Ajuntament de Lloret de Mar va tapiar el sortidor.

Però, com era exactament la mina Melitrons quan funcionava? On era i quina longitud tenia la galeria subterrània? Hem fet un darrer esforç i... Aigua a mar no trobaríem!

Al SAMLM descobrim un plànol³² de Fèlix Jofré i Arqués, la persona que va posar Josep Solanellas i Mas en contacte amb Nicolau Cabañas i Llovet, que respon aquests dubtes. El plànol, a escala 1:500, situa els elements de la mina d'aigua sobre el terreny i ubica l'àrea en la geografia de Lloret de Mar.

Tot i que no anomena la mina Melitrons, sabem que l'és per com s'hi reproduïen el traçat de l'antiga carretera d'Hostalric a Tossa de Mar —aquesta part del traçat és el vial que voreja la plaça d'accés a Lloret de Dalt—, el pont que creua la riera —segueix dempeus i forma part del vial que voreja la plaça—, la mateixa riera —és la de Pegueres— i l'esment a una finca del Sr. Prado grafiada amb llapis —es refereix a Juan Prado Romá i al Residencial Park—. Aquest plànol també descriu l'element principal de la mina Melitrons: la galeria subterrània.

Tota mina d'aigua és, en concepte, una mena de pou, però en horitzontal. L'element principal és la galeria subterrània —un túnel horitzontal per on hi pot caminar una persona,

29 Desconec la data de constitució de la *Sociedad de Aguas Mina Melitrons*, a dia d'avui no he pogut documentar-ho.

30 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Servei Aigües. Registre escameses aigua amb els noms dels propietaris, dels peticionaris, la font o mina i la quantitat d'abastiment. 1963. CID: 100.002.2485.140_035.083.004.

31 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Contracte per a les obres de construcció de la xarxa per a l'abastiment i distribució d'aigües potables. 1963 - 1966. CID: 100.002.2485.140_035.083.004.

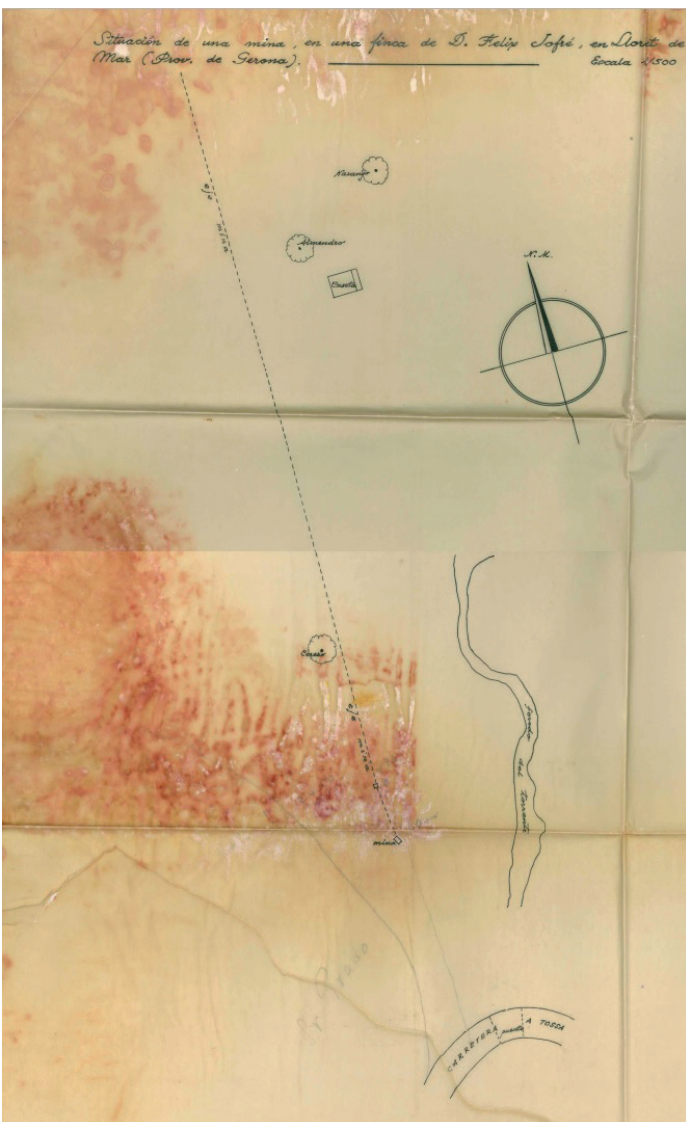
32 SAMLM – Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Contracte per a les obres de construcció de la xarxa per a l'abastiment i distribució d'aigües potables. 1940 ca. CID: 100.002.2491.140_067.581.008.

amb mides que oscil·len entre els 60 cm i 80 cm d'ample per 150 cm o 180 cm d'alçada— per on circula l'aigua que ha estat captada en el subsòl d'una muntanya, que és conduïda cap a un punt concret de la superfície i allunyat d'aquesta captació. La portada de l'aigua a l'exterior es fa per gravetat —el túnel té un desnivell lleuger— i, un cop fora de la galeria, se la condueix per altres canalitzacions o rases fins a un repartidor —són petits edificis, com ara torres o casetes. Un cop l'aigua entra al repartidor és distribuïda a cada usuari —per a usos com el reg de conreus o el consum humà— mitjançant ramals i altres canonades.

Doncs bé, gràcies al plànol de Fèlix Jofré descobrim el secret que s'amagava al nostre subsòl: on és la galeria subterrània de la mina Melitrons i on hi té l'accés des de l'exterior: a la zona verda on hi ha el tòtem, el pou i la caseta. De fet, aquesta caseta és el repartidor d'aigües de la mina —Juan Prado Romá la descrivia en la sol·licitud el 1962 com a “casita de recepción y reparto de aguas”— on encara s'hi conserven les canonades que el connectaven amb la galeria subterrània i amb un dels ramals de distribució.

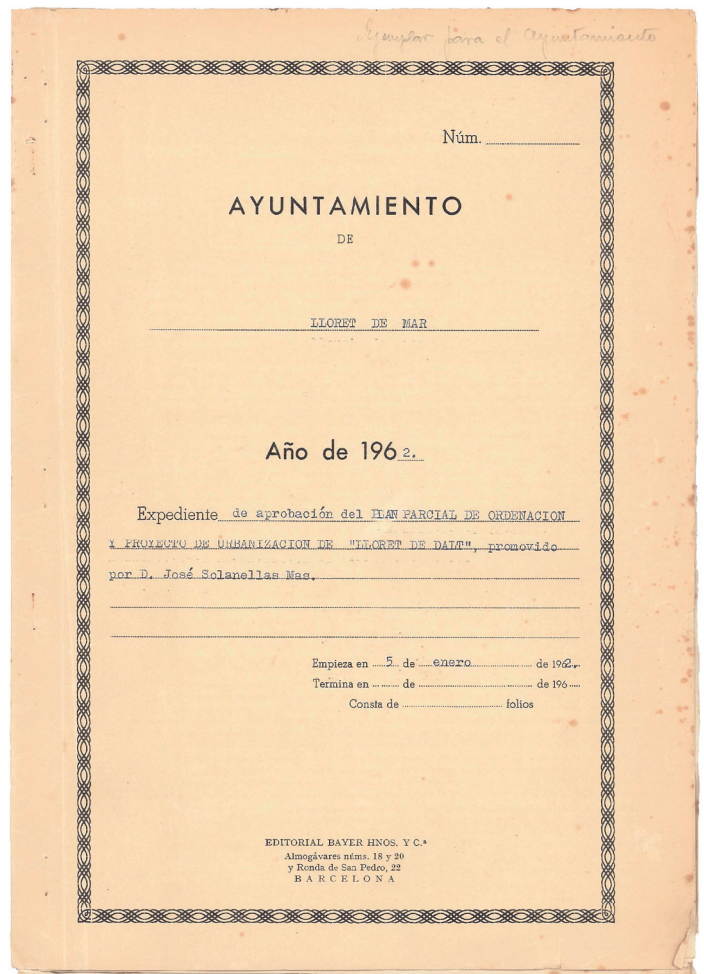
Una altra part del secret que desvetllem és el traçat i la longitud d'aquesta galeria: si mesurem l'eix de la mina en el plànol i, tot respectant l'escala 1:500, l'extrapolem a la realitat, obtindríem una teòrica galeria amb una llargada superior als 150 metres. Ubicant-la en un mapa actual establím que la galeria penetra en el terreny des de la zona verda i —en sentit nord i en línia recta— connecta amb la captació d'aigua subterrània, a unes desenes de metres de profunditat, a prop de la plaça de Salvador Espriu, al límit entre Lloret de Dalt i Vinya Rosa.

Després d'haver descobert aquests secrets i, encara paint tota aquesta informació, tornem a agafar l'autobús de la línia L4 a la parada “Lloret de Dalt”. De tornada cap al centre urbà, una reflexió que ens ronda el cap: acabem de trobar un element patrimonial de gran interès històric, arquitectònic, natural i cultural de Lloret. Està abandonat, però, qui sap si per casualitat, ha sobreviscut el pas dels anys. La mina Melitrons explica un capítol de la història de Lloret de Mar del segle XX. La recuperem? ■

Plànol de situació de la mina Melitrons, en una finca de Fèlix Jofré i Arqués.

Procedència: SAMLM - Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Data: Ca. 1940. CID: 100.002.2491.140_067.581.008.

Portada del Pla Parcial i Projecte d'Urbanització de Lloret de Dalt. Procedència: SAMLM - Fons Ajuntament de Lloret de Mar. Data: 1962. CID: 100.002.2278.310_106.003.003.